LAUSUNTO 8.2.2021

Eduskunnan sivistysvaliokunta
SiV@eduskunta.fi

Asia: VNS 3/2020 vp Valtioneuvoston selonteko kestävän kehityksen globaalista toimintaohjelmasta Agenda2030:sta Kohti hiilineutraalia hyvinvointiyhteiskuntaa

Sivistystyönantajien lausunto valtioneuvoston selonteko kestävän kehityksen globaalista toimintaohjelmasta Agenda 2030:sta

Sivistan keskeiset viestit

- koulutuksella ja tutkimuksella on tärkeä rooli Agenda 2030 tavoitteiden saavuttamisessa.
- suomalainen koulutuskenttä toteuttaa jo nyt vahvasti Agenda 2030 -tavoitteita
- koulutuksen ja tutkimuksen rooli voisi näkyä selonteossa läpileikkaavammin
- Suomen vahvaa koulutus- ja tutkimusosaamista voisi hyödyntää enemmän globaalivastuun toteuttamisessa muun muassa koulutusviennin avulla.

Yleiset huomiot

Selonteossa on tunnistettu hyvin, että osaaminen ja innovaatiot ovat tärkeimpiä tekijöitä tuottavuuden lisäämisessä. Näiden rooli voisi silti näkyä selonteossa läpileikkaavammin. Muun muassa hiilineutraaliustavoitteen saavuttamisessa tarvitaan uutta teknologiaa ja osaamista. Tutkimus ja koulutus ovat avainasemassa osaamisen lisäämisessä ja teknologian kehittämisessä.

Suomalaiset oppilaitokset ja korkeakoulut toteuttavat jo Agenda 2030:n tavoitteita monin tavoin. Koulutuskentän osaaminen Agendan teemoissa on korkealla tasolla. Kestävyysajattelu ja vastuullisuus näkyy niin oppilaitosten strategioissa ja arkitoiminnassa kuin koulutus- ja tutkimussisällöissäkin.

Selonteossa on eritelty jokaiseen Agendan 17:ään tavoitteeseen erillinen globaalivastuunäkemys. Näissä kohdin koulutus- ja TKI-osaamisen parempi hyödyntäminen voisi näkyä läpileikkaavana teemana. Ilmastotavoitteiden saavuttamisen lisäksi koulutuksen ja TKI-toiminnan merkitys on suuri esimerkiksi kestävän talouskasvun, puhtaan veden saatavuuden, kiertotalouden ja kestävän energiantuotannon tavoitteiden savuttamisessa. Erityisesti koulutusviennin mahdollisuudet osana kehitysyhteistyötä ja globaalivastuuta olisi nostettava esille.

Selonteossa tunnistetaan tulevien vuosien sopeuttamistarpeet julkisessa taloudessa. Ristiriitaisesti julkisia tehtäviä ollaan kuitenkin lisäämässä. Esimerkiksi oppivelvollisuuden laajentamisen kustannukset ovat hallituksen laskelmien mukaan 129 miljoonaa euroa vuodessa, mikä jää Sivistystyönantajien laskelmien mukaan noin 50 miljoonaa euroa vajaaksi todellisista kustannuksista. Koulutuksenjärjestäjiä huolettaa erityisesti se, että uudistus toteutetaan alimitoitetuin resurssein.

SIVISTA
SIVISTYSTYÖNANTAJAT

Huomiot tavoitteeseen 4: Taata kaikille avoin, tasa-arvoinen ja laadukas koulutus sekä elinikäiset oppimismahdollisuudet.

Tavoiteosiossa tunnistetaan hyvin koulutuksen rooli kestävän kehityksen tavoitteiden saavuttamisessa. Suomalainen koulutuskenttä toteuttaa kestävän kehityksen tavoitteita jo nyt edistyksellisesti ja määrätietoisesti.

Osana tavoitetta kerrotaan, että hallitus valmistelee parhaillaan koulutuspoliittista selontekoa. Selonteon luonnos on ollut lausuntokierroksella alkuvuodesta. Koulutuspoliittiselle selonteolle on selvä tarve. Koulutus- ja tutkimussektori on edellisen kymmenen vuoden ajan käynyt läpi mittavat resurssileikkaukset ja samaan aikaan lähes kaikkia koulutusaloja on uudistettu. Harmillisesti selontekoluonnoksesta välittyy monilta osin keskeneräisyys ja valmistelua vaivannut ilmeinen kiire. Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalla on samanaikaisesti käynnissä monia selvityksiä, joiden suhde ja vaikutukset selontekoon jäävät epäselväksi.

Selonteon parlamentaarista roolia onkin syytä korostaa. Laajan parlamentaarisen yksimielisyyden löytyminen olisi keskeistä selonteon tavoitteisiin pääsyn kannalta. Selontekoon olisi kaivannut myös erilaisia vaihtoehtotarkasteluja. Pidämme myös valitettavana, että työ- ja elinkeinoelämän näkökulma on selonteossa varsin ohut. Koulutusjärjestelmää ei pidä tarkastella muusta yhteiskunnasta irrallisena laboratoriona.

Selontekoluonnos on laadittu varsin perinteisesti niin, että toimenpiteet esitetään koulutusasteittain. Valinta on johtanut siihen, että esimerkiksi aikuiskoulutus uupuu lähes kokonaan samoin eri nivelvaiheet. Myös kansainvälisyys ja koulutusvienti ovat jääneet liian vähälle.

Huomiot tavoitteeseen 9: Rakentaa kestävää infrastruktuuria sekä edistää kestävää teollisuutta ja innovaatioita

Tavoitteessa on nostettu hyvin esille TKI-toiminnan merkitys yleisesti sekä tavoite kasvattaa Suomen TKI-investointeja 4 %:iin BKT:sta. Osiossa olisi tarpeen konkretisoida TKI-toiminnan roolia tuottavuuden parantamisessa tai vaihtoehtoisesti käsitellä tätä selonteon edellisessä, kestävää talouskasvua ja tuottavuuskehitystä käsittelevässä osiossa.

Selonteossa viitataan myös viime vuonna valmistuneeseen kansalliseen TKI-tiekarttaan. Tiekartta on sisällöltään hyvä, mutta toisin kuin Agenda 2030 -selonteossa sanotaan, kansallinen TKI-tiekartta ei sisällä keinoja rahoituksen kasvattamiseksi. Rahoituksen kasvattamiseksi tarvitaan konkreettisia esityksiä.

Helsingissä 8.2.2021

Sivistystyönantajat ry

Laura Rissanen
johtaja

Heikki Holopainen
johtava asiantuntija

Sivistystyönantajat ry ▪ Eteläranta 10, FI-00130 Helsinki, Finland
Tel. +358 9 1728 5700 ▪ **www.sivista.fi**